

OŽIVI U MJESECU RAMAZANU MU'MINE

hfz. Hašim ef. Zahirović

RAMAZAN – ŠKOLA TAKVALUKA

hfz.Edin ef. Bukva

Sažetak

Novi Muallim objavljuje hutbe aktivnih imama i hatiba.

Uz hutbe rubrika sadrži i svojevrsne recenzije, tako da zajednički čine cjelinu.

Recenzije pišu "slušaatelji hutbe", a recenzije nemaju u potpunosti valorizirajući karakter, već im je cilj unapređivanje hutbe kao javnog istupa naših imama i kritički osvrt na te istupe. U ovom broju na našim stranicama su dvije hutbe: hatiba hfz. Hašim ef. Zahirovića i hatiba hfz.Edin ef. Bukve. Za ovaj broj recenzije su pisali: Dženan Handžić i Suad Mahmutović.

OŽIVI U MJESECU RAMAZANU MU’MINE

Hvala i zahvala pripadaju Uzvišenom Allahu, Gospodaru svih svjetova, Stvoritelju trajnog dobra, Vladaru Sudnjeg dana, Izvoru života i smrti, neka je salavat i selam na Allahovog roba i Poslanika, Muhammeda sallallahu alehi ve sellem, njegovu porodicu, njegove ashabe i na sve vjernike do Sudnjeg dana. Uzvišeni Allah u ajetima iz sure Fussilet kaže: „**Doista onima koji govore: ‘Gospodar naš je Allah’, pa poslije budu ustrajni, silaze meleki: ‘Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se Džennetu, koji vam je obećan.’**“/30/ „**Mi smo zaštitnici vaši u životu na ovom svijetu, a i na onom; u njemu ćete imati sve ono što duše vaše zažele, i što god zatražite – imat ćete**“, /31/ „**bit ćete počašćeni od Onoga Koji prašta i Koji je Milostiv**“/32/.

Pitan je Ibn Abbas, r.a.: „Koji je ajet u Allahovoj knjizi, blagoslovljen i uzvišen neka je On, najjednostavniji?“ Riječi Uzvišenog: „Onima koji govore: ‘Gospodar naš je Allah’, pa poslije budu ustrajni“, pri svjedočenju da nema boga osim Allaha. Također, od Ibn Abbasa, r.a., prenosi se: „Koji govore: ‘Gospodar naš je Allah’, pa poslije budu ustrajni u izvršavanju njegovih (dužnosti) farzova“.

I riječi Uzvišenog: „**Silaze meleki.**“ Mudžahid i drugi komentatori Kur’ana Časnog smatraju da to znači: prilikom smrti, i da će govoriti: „**Ne bojte se.**“ Mudžahid, Ikrime i Zejd ibn Eslem kažu: „Ne bojte se onoga što vas čeka vezano za budući svijet“, „**I ne žalostite se**“, za onim što ste ostavili iza sebe na dunjaluku. „**I radujte se Džennetu koji vam je obećan**“, pa će ih obradovati da je otišlo zlo, a da su zaradili dobro.

Prenosi Imam Ahmed od Enesa, r.a., koji kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „**Ko poželi susret sa Allahom, Allah, dž.š., poželi susret s njim, a ko prezire susret s Allahom, Allah prezire susret s njim.**“ Upitali smo, o Allahov Poslanice: „Svako od nas prezire smrt“, a s.a.v.s. reče: „Nije to prezir smrti, nego kad vjerniku prikuči se smrt, dođe mu onaj ko ga obraduje od Allaha, dž.š., onim što ga čeka i njemu nije ništa draže od susreta sa Allahom, pa i Allah poželi susret sa njim.“ Kaže Poslanik: „Doista, grješniku - ili nevjerniku - kad bude na samrti, dođe vjesnik sa onim što ga čeka od zla ili sa zlom s kojim će se suočiti. I on će prezirati susret sa Allahom i Allah će prezirati susret s njim.“

Fenomen života je ono čemu islam pridaje veliki značaj. U svojoj sveukupnosti, koja je čovjeku pojedincu, ali i ljudima u cjelini, nedokučiva, život je simbol ali i stvarnost u kojoj je čovjeku dato sve što je potrebno da bi bio uspješan. Kaže Uzvišeni Allah : „**Mi smo vas na Zemlji smjestili i na njoj vam sve što je potrebno za život dali. – a kako vi malo zahvaljujete!**“ (A’araf, 10) Život je dar koji nismo imali priliku ni zaslužiti. Za sve darovane blagodati imamo priliku donekle uzvratiti njihovim priznavanjem i iskazivanjem zahvalnosti Uzvišenom Allahu. Tek sa priznanjem postajemo stvarno živi i željni vječnog života u Allahovom zadovoljstvu. Na mnogim mjestima u Kur’anu vjernik je onaj za koga se kaže da je živ. A nevjernik koji je u tminama iz kojih ne izlazi jeste njegova suprotnost i onaj koji zaslužuje kaznu. „**Zar je onaj koji je bio u zabludi, a kome smo Mi dali život i svjetlo pomoću kojeg se među ljudima kreće, kao onaj koji je u tminama iz kojih ne izlazi? A nevjernicima se čini lijepim to što oni rade**“ (An’am, 122).

O životu i njegovim vrijednostima posebno je važno govoriti govoreći o mjesecu ramazanu i vrijednostima koje donosi. Važno je oživjeti u ovom mjesecu u kojem se, uz posebne nagrade za djela specifična za mjesec ramazan, i nagrada za svakodnevne hairli poslove višestruko uvećava. Selman Farisi, r.a., je prenio hutbu Allahovog Poslanika, s.a., koju je on održao zadnji dan ša’bana, uoči samog ramazana:

“O ljudi! Stigao vam je veliki blagoslovljeni mjesec u kome ima jedna noć koja je bolja od hiljadu drugih mjeseci. Postiti ovaj mjesec je oblagatna dužnost, a klanjati nafilu u toku njegovih

noći je dobrovoljni ibadet. Onaj ko se Allahu približi dobrim djelom u toku ovog mjeseca ravno je izvršenom farzu izvan ramazana, a onaj ko izvrši farz uz ramazan ravno je kao obavljenih sedamdeset farza u drugom mjesecu. Ramazan je mjesec strpljivosti, a nagrada za strpljivost je Džennet. To je mjesec kad se posjećuju siromašni, bolesni i potrebni s ciljem da se s njima podijeli njihova nevolja. To je mjesec u kome se hrana, opskrba i zarada iskrenog muslimana povećava. Muslimana u njemu prati veći bereket. Onaj ko druge pozove sebi na iftar biće mu oprosteni grijesi i biće spašen od Džehennema. Njegova nagrada jednaka je nagradi onoga koji je postio bez ikakvog umanjivanja njegove nagrade.”

U mjesecu ramazanu čovjek se pokrene pa nakupljena energija drži čovjeka živim i poslije ramazana. Pola godine se pripremati za predstojeći, a pola godine čuvati stečeno u prethodnom jeste način na koji je moguće čitavu godinu biti u ibadetu. Simbolično, ali i stvarno, moguće je da za vršenje određenih radnji koristi i nagradu uživamo duži vremenski period. Za djelo učinjeno pod određenim okolnostima nagrada bude kao da smo u stalnom ibadetu. Najmanje deset puta se produžuje vijek trajanja i efekat učinjenog dobra. U mjesecu ramazanu dobra djela postaća postaju još vrijednija i nagrađivanija. Postać kad spava ne spava. Njegovo spavanje je ibadet. I njegova šutnja je zikrullah (spominjanje Allaha dž.š.). I kad ne posti u drugim danima, postać ramazanskih dana je postać. I kad ne posti, posti. Kad na ramazanski post doda post šest dana mjeseca ševvala on posti čitavu godinu. Ebu Ejjub, r.a., prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem: **“Ko isposti ramazan zatim to poprati sa šest dana ševvala, kao da je čitavo vrijeme postio!”** (Muslim, Tirmizi, Ebu Davud i Ibn Madže). Sevban, r.a., prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi we sellem, da je rekao: **“Post mjeseca ramazana odgovara postu deset mjeseci, a post šest dana ševvala, nakon njega, odgovara postu dva mjeseca, pa to predstavlja post čitave godine!”** (Biljeze ga Nesai, Ahmed i Ibn Hibban. Slična predaja se nalazi i kod Ibn Madže, Ibn Huzejme, Darimija, Tahavija i Ibn Asakira. Hadis je ocjenjen kao sahih). Zašto ne biti Allahov dž.š. zahvalni rob pa postiti i druge dane koje je Poslanik s.a.w.s. preporučio. Posebnu Allahovu dž.š. milost prema vjernicima vidimo i u odnosu na druge ibadete. Slično je i sa obavezom namaza. Klanjač i kad ne klanja klanja. Kako!? Ko klanja jaciju i sabah u džematu kao da je svunoć ibadetio. Od početka priprema za namaz pa do povratka sa namaza u džematu on je u namazu. Ebu Hurejre, r. a., prenosi da je Poslanik, s.a.w.s, rekao: **“Kada neko od vas upotpuni svoj abdest i ode u džamiju isključivo radi namaza, neće učiniti nijedan korak a da mu Allah neće povećati stepen u Džennetu i obrisati jedan grijeh. A kada uđe u džamiju ima nagradu onoga ko je u namazu sve dok ga namaz sprečava da izađe, a meleki na njega donose salavat (mole za oprost) sve dok je na mjestu na kojem je klanjao: ‘Gospodaru naš, oprost mu, Gospodaru naš, smiluj mu se’, sve dok ih ne uznemiri nečim ili ne izgubi abdest”** (Buhari)

Slično je i sa obavezom zekata. Dadneš jednom u godini i cijelu godinu si u ibadetu zekata. Obraduj se nagradi za svoj zekat i radosnom viješću na dunjaluku u vidu prilike da izdvojiš sadekatul-fitr u mjesecu ramazanu. Ne odbij siročice a na prosjaka ne podvikni. Kad i koliko možeš pomoz samom sebi. Pomažući drugima dadni Allahu dž.š. u zajam pa će ti On višestruko uzvratiti. Ebu Hurejre, r.a., prenosi od Allahova Poslanika, s.a.w.s. **”Svemogućići i Uzvišeni Allah će na Sudnjem danu reći: ‘O sine Ademov, razbolio sam se, pa me nisi obišao!’ ‘Gospodaru, kako ću Te obići, ta Ti si Gospodar svjetova?!’, reći će on, a Allah će mu odgovoriti: ‘Zar nisi znao da se Moj rob, taj i taj, razbolio pa ga nisi obišao? Zar nisi znao da bi Me, da si ga obišao, kod njega našao? 0 sine Ademov, tražio sam da Me nahraniš, pa Me nisi nahranio!’ ‘Gospodaru, kako ću Te nahraniti, ta Ti si Gospodar svjetova?!’, reći će on, a Allah će mu odgovoriti: ‘Zar nisi znao da je Moj rob, taj i taj, tražio da ga nahraniš, pa ga nisi nahranio? Zar nisi znao da bi to, da si ga nahranio, kod Mene našao? 0 sine Ademov, tražio sam da Me napojiš, pa Me nisi napojio?’ ‘Gospodaru, kako ću Te napojiti, ta Ti si Gospodar svjetova?!’, reći će on, a Allah će odgovoriti: ‘Moj rob, taj i taj, je**

tražio da ga napojiš, pa ga nisi napojio! Zar nisi znao da bi to, da si ga napojio, kod Mene našao?”
(Muslim)

Slično je i sa obavezom hadždža. Obaviš hadždž jednom u životu pa si cijeli život hadžija. Bez grijeha kao na dan rođenja. U mjesecu ramazanu obaviš umru a nagrada za to je kao da si obavio hadždž mimo mjeseca ramazana. Uz tu nagradu i dalje si dužan obaviti hadždž.

Izaberimo život u mjesecu ramazanu. Ne bilo kakav. Izaberimo život dobrog čovjeka. Život u kojem sa jednim dobrim djelom sve postaje dobro. Sa jednom riječi. Sa šehadetom. Izgovori tu dobru riječ (kelimetun tadjibetun)! Od te dobre riječi narast će drvo dobrog života koje će stalno davati svoj plod. Dočekaj mjesec ramazan. Proživi i sačuvaj svoja dobra djela. Spasi jedan život. Ko spasi jedan ljudski život kao da je sve ljude spasio. I ko spasi samog sebe kao da je sve ljude spasio!? **I ti si od ljudi, mu'mine!** Ne odbacuj to što ostvariš. Uradi dobro u ovom trenutku pa će te Allah dž.š. pomoći da to uradiš i u sljedećem. Ako si danas bio uspješan nema razloga da to sutra ne ponoviš. U samo jednom danu moguće je samom sebi dokazati da imaš mogućnost biti uspješan u cijelom životu. Uradi dobro! Izbjegavaj zlo! Pokaj se za učinjeni grijeh, popravi se i ne gubi nadu u Allahovu dž.š. milost. Reci: moj Gospodar je Allah, i ustraj na tome!

„Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, mi ćemo dati da proživi lijep život i doista ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili“ (Nahl, 97).

P.S. U svojoj džamiji malo bih skratio. Možda bih odustao od tefsirskog dijela:

Pitan je Ibn-Abbas, r.a.: „Koji je ajet u Allahovoj knjizi, blagoslovljen i uzvišen neka je On, najjednostavniji?“ Riječi Uzvišenog: „Onima koji govore: ‘Gospodar naš je Allah’, pa poslije budu ustrajni“, pri svjedočenju da nema boga osim Allaha. Također, od Ibn-Abbasa, r.a., prenosi se: „Koji govore: ‘Gospodar naš je Allah’, pa poslije budu ustrajni u izvršavanju njegovih (dužnosti) farzova“.

I riječi Uzvišenog: „**Silaze meleki.**“ Mudžahid i drugi komentatori Kur’ana Časnog smatraju da to znači: prilikom smrti, i da će govoriti: „**Ne bojte se**“. Mudžahid, Ikrime i Zejd ibn Eslem kažu: „Ne bojte se onoga što vas čeka vezano za budući svijet“, „**I ne žalostite se**“, za onim što ste ostavili iza sebe na dunjaluku. „**I radujte se Džennetu koji vam je obećan**“, pa će ih obradovati da je otišlo zlo, a da su zaradili dobro.

Prenosi Imam Ahmed od Enesa, r.a., koji kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „**Ko poželi susret sa Allahom, Allah, dž.š., poželi susret s njim, a ko prezire susret s Allahom, Allah prezire susret s njim.**“ Upitali smo: „O Allahov Poslaniče, Svako od nas prezire smrt“, a s.a.v.s. reče: „Nije to prezir smrti, nego kad vjerniku prikuči se smrt, dođe mu onaj ko ga obraduje od Allaha, dž.š., onim što ga čeka i njemu nije ništa draže od susreta sa Allahom, pa i Allah poželi susret sa njim.“ Kaže Poslanik: „Doista, grješniku - ili nevjerniku - kad bude na samrti, dođe vjesnik sa onim što ga čeka od zla ili sa zlom s kojim će se suočiti. I on će prezirati susret sa Allahom i Allah će prezirati susret s njim.“

Recenzija - Suad MAHMUTOVIĆ

Više puta je ponovljeno da nije isto hutbu slušati i čitati niti je jednako hutbu govoriti i istu napisati. Naime, dok slušamo hatiba osjetimo zadovoljstvo zbog najčasnijeg kazivanja koje čovjek može govoriti, svjedočimo njegovoj emociji vjere. U prilici smo da vidimo hatiba, što je također važno, pratimo njegov govor, gestikulaciju, primjetimo kako naglašava određene momente i sve to na nas ostavlja dojam o hutbi i samom hatibu. U svemu tome čak ni džuba i ahmedija nisu nevažni. I oni čine dio slike koju svjesno ili nesvjesno formiramo. Dok čitamo hutbu mi svega toga nemamo pred sobom. Zato odmah na početku koristimo se prilikom da hatibu čestitamo na odvažnosti da hutbu napiše, objavi i ponudi je sudu čitalačke javnosti.

Izbor teme: „Oživi u mjesecu ramazanu mu'mine“ je jako dobar i svo vrijeme nudi izvrsnu poruku. Hatib vrlo uspješno drži budnim slušaoce i ima njihovu pažnju. Mudro je povezao potrebu da vjernik bude takav prije i poslije ramazana, prije i poslije hadždža itd. Zapravo, ova hutba motivira

čovjeka na činjenje dobra tokom cijele godine. Iz nje možemo razumjeti da hatib ima gore pomenutu energiju i da je vrlo uspješno prenosi na svoje džema'atlije. Po nama, radi se o energičnom hatibu koji kur'ansko-hadiskom argumentacijom i s puno ljubavi govori svoju hutbu. Zapravo, i on sam u njoj uživa.

Naša sugestija bi bila da odmah na početku kaže temu svoje hutbe, iako se je ona iz teksta mogla jasno razumjeti. Također, mislimo da je kraj hutbe potrebno naglasiti sa malo snažnijom porukom. Smatramo da bi sretniji završetak bio da se dragoga Boga zamoli da nam pomogne kako bismo oživjeli u ramazanu, ali ne samo u ramazanu, nego kako bismo vjeru živjeli tokom cijele godine. Neka se na nama vidi „trag sedžde“, radost vjere. Svakako je potrebno hutbu završiti dovom koju će vjernici potvrditi svojim: „Amin“.

U svakom slučaju još jednom čestitke hatibu uz zamolbu da svoje hutbe piše. Jednog dana će kao takve biti vrijednost njemu, njegovoj djeci ali i drugima.

Recenzija - Dženan HANDŽIĆ

Ako zanemarimo tefsirski dio na samom početku hutbe (nakon uvodnog ajeta), za koji je i sam autor u napomeni istakao da bi ga kao hatib u svojoj džamiji ispustio, hutba je kompaktna, zanimljivo koncipirana i lijepo zaokružena u cjelinu.

Osnovna ideja istaknuta u naslovu dosljedno je i originalno elaborirana kroz tekst. Ukupni dojam bio bi još bolji da je citatnost svedena na manju mjeru, jer u obimu u kojem je prisutna odvlači pažnju od

osnovne niti i poruke koja se provlači kroz cijeli tekst. Općenito, kada je neophodno da se pojavljuje više citata kroz tekst hutbe, treba birati kraće predaje, a ako se koristi duža predaja, poput Poslanikove a.s. hutbe uoči ramazana, ona se treba ograničiti na nju i podrediti joj cijeli tekst hutbe.

Zaključak je lijepo izveden, sa jasnom, optimističnom i motivirajućom porukom kakvom se hutbe i trebaju završavati.